

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Arvingen

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Arvingen", i Goldschmidt, M. A.: *Arvingen*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1988, s. 63. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt01-shoot-idm140700593352336/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Arvingen

ationale Fremtid vilde gaae tabt for evig, at Fjenderne vare ikke blot udenlands, men iblandt os, og at de sugede Blodet af vor Moders, Fødelandets, Bryst, saa greb jeg paa egen Haand ind i Historien for at finde Hjælp, og den franske Revolution med sin Velfærdscomitee, med sit Opbud *en masse*, med sin Sang, der skavde Knebelsbarter paa, med sin Guillotine, der blev anvendt baade imod Førrædere og imod de Lunkne og imod Generaler, der ikke havde seiret, syntes mig det Mønster, der nøiagtig kunde efterlignes. Det var ingen Phantasi; jeg gik ikke omkring i Drømme derom, som om Skygger, der havde bevæget sig eller kunde bevæge sig paa en anden Tid og et andet Sted, men søgte at komme til Kundskab om Virkeligheden for at finde Midlerne til Virkeliggjørelse. Ved at see paa Samfundet, der bevægede sig og summede uforstaaelig omkring mig, betragtede jeg det som en uorganiseret Masse, der paa en besynderlig Maade drev om for tilfældige Stemninger, men som skulde organiseres til at tænke, føle, handle for et eneste Formaal: det heroiske. Alt, hvad der stillede sig i Veien, skulde kappes af som visne Grene. Det var latterligt, fra een Side betragtet; men det har dog en Side, hvorfra det endnu bestandig tiltaler mig. Der er i vor Cultur en Tendens til at slappe Livet ved at gjøre det tilsyneladende sikkert; man har en blid Agtelse for Andres Vel, men gaer nok saa vidt i Omsorgen for sit eget og for alle de Formaal, der kunne naaes lempelig, i Tryghed, med liden Anstrenghed og uden Fare. At leve længe, ikke at leve stærkt og fyldigt, er Opgaven, og deraf følger, at man har smaa Interesser, og det endnu mere Frastødende: at man betragter store Anliggender fra et lille, smaaligt Synspunkt, og Ungdommen, der hvert Aar tilføres Samfundet med Varme i Hjertet og med Evne til store Tanker, vænnes snart til at nyde Livet atomvis og selv døe atomvis.

Forresten mener jeg ikke, at det er nok at have hin Sands for store Ting og Drift til at handle og stride for dem, og jeg er langt fra at rose mig selv, fordi min tidlige Ungdom var fyldt med disse Forestillinger og denne Higen; thi der manglede noget Væsenligt. Det var dog, naar Alt kommer til Alt, kun en romantisk Egoisme, og jeg vilde dog i Grunden bruge det Hele til at tjene mig; jeg troede om mig selv, at jeg var saa fuldkommen, saa forudbestemt til lyksalig Storhed, at Aander i Luft, Jord og Hav maatte komme og hjælpe mig, hvis Mennesker ikke vilde, og maaskee troede jeg virkelig mere paa Aanders Bistand end paa Menneskers – jeg kan ikke længer med Tydelighed

sætte mig tilbage i den ildfulde, tindrende Tid. Maaskee vilde der ogsaa være nogetigere at sige, at jeg troede paa en Blanding af begge Dele, en Slags Arcopagus eller hemmelig Ret eller usynligt Selskab, der havde Øie med Alt og i rette Tid vilde give mig Feltraab eller Ordre, saa at jeg kunde følge den dybe Trang, der ved Siden af al Egoisme dog var i mig; til at tjene med Hengivenhed. Men naturligvis vilde jeg ligesom Sct. Christopher kun tjene det Allerstørste.

Saadan omtrent var jeg tilmode, og det er en Selvfølge, at jeg snart maatte møde stor Skuffelse; thi i den Kreds, hvor jeg bevægede mig, blev det kun til Gjæntagelse, og det en mar Gjæntagelse, af det første Gilde. Der blev stadig sagt med Bekymring, at Noget traede vor nationale Fremtid, at det Onde kunde forebygges, at Noget burde gøres; men naar der var blevet talt om, sunget og drukket paa, at Noget skulde gøres, gik vi hjem hver til Sit. I visse Maader var det saare naturligt: For hver Enkelt bestod Handling i at studere; i den Retning stræbte man mere eller mindre energisk efter at blive selvstændig og udrette Noget; Taler om politisk Handling var et uselvstændigt, men velsindet Bidrag til den «offenlige Mening», et Tilsagn om, at man vilde bifalde enhver Bedrift i en vis Retning, hvis den blev udøvet. For mig bestod Handling ikke i at studere, jeg havde aldrig kunnet øine mit Maal ad den Vei; der var ind i min Tilværelse blevet kastet en eventyrlig Hang og Trang til at virke, og den Slags Ro, der for Andre vilde være kvægende, var for min Natur en Pine. Da jeg paa samme Tid læste saadanne Værker som Bernal Diaz del Castillos Historie om Cortez og de andre «Erobrere», om deres Bedrifter, Lidelser og Seirsløn, kom jeg i en utaalmodig og fjendtlig Stemning til Adskiligt omkring mig, navnlig til Sangerne. Det forekom mig, at der var Sange, som ikke burde synges, undtagen naar man som de gamle Barder havde Sværdet i Haanden og Fjenden foran sig. At en Krigsang blev gjort til en Slags Concertnummer, var mig ulideligt. Det syntes mig ogsaa, at Sangerne ved at frembringe Toner, skaffede sig af med Driften til Daad, og at de, hvis man kunde stoppe deres Syngen, vilde blive nødre til at give Sindet Luft paa kraftigere Maade. Plato har proskriberet Digterne fra sin Republik; jeg vilde udelukke Sangerne fra min, og skjøndt jeg nu godt kan indrømme det Paradoxe i min Stemning, har jeg dog i en senere Tid faaet en Bestyrkelse for min Mening i det Factum, at man ikke kan faae en Franskmand til at synge Marsellaisen for Spøg eller Tidsfordriv; den betyder og be-